

ASTA MITKEVIČIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

AR TERMINŲ SINONIMIJA YRA TRŪKUMAS?

Mokslininkas visada turi turėti terminų pasirinkimo ir naujų kūrinių kūrimo laisvę.

Be šios laisvės neįmanoma mokslo pažanga.

Kazimieras Gaivenis¹

ESMINIAI ŽODŽIAI: terminų sinonimija, terminų tvarkyba, pagrįstoji sinonimija, motyvaciniai sinonimai.

ANOTACIJA

Straipsnyje terminų tvarkybos kontekste nagrinėjama sisteminė terminų sinonimija. Remiantis svarbiausiais lietuvių terminologijos darbais ir terminografijos duomenimis, aptariamas terminų sinonimijos vertinimas, jos santykis su terminų tvarkyba ir permąstoma pagrįstosios terminų sinonimijos sąvoka. Daroma išvada, kad nors dėl pragmatinių priežasčių terminų sinonimija vengtina ir ją reguliuoti tikslinga, tačiau terminų sinonimiją vertinti tik kaip trūkumą nėra tikslu: terminų sinonimiją ir terminų tvarkybą sieja abikryptis ryšys, o sinonimijoje susipina kalbinis, kognityvinis bei komunikacinis terminų lygmenys.

ĮVADAS

Apie terminų sinonimiją lietuvių terminologijoje rašyta gana nemažai (apžvalgą ir literatūrą žr. Mitkevičienė 2015), tačiau šis įvairialypis reiškinys dar toli gražu neištirtas, vertas ne vienos monografijos. Šis straipsnis tėra pasižvalgymas po terminų sinonimijos lauką.

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) protokoliniu nutarimu patvirtintoje specialybės kalbos programoje terminų sinonimijos klausimas, kaip ir tariamoji sinonimija, atsiduria greta terminijos klaidų, tokių kaip netaisyklingi dariniai, neteiktini vertiniai ir kt. (VLKK 2014). Tai reikšmingas dalykas, nes užkoduojamas bendras neigiamas terminų

¹ Gaivenis Kazimieras. *Rinktiniai raštai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2014, p. 253.

sinonimijos vertinamas. Tačiau atsivertus VLKK administruojamo nacionalinio terminų banko (TB) patikslintąją paiešką, matyti, kad vienas iš paieškos kriterijų – termino sinonimas.

Straipsnio tikslas – aptarti lietuvių kalbos terminų sinonimijos vertinimą, nustatyti jos santykį su terminų tvarkyba² ir permąstyti pagrįstosios terminų sinonimijos sąvoką. Tam peržiūrėti pagrindiniai lietuvių terminologijos darbai, nagrinėjami terminografijos duomenys. Kadangi sinonimija analizuojama terminų tvarkybos kontekste, remiamasi ne sinonimų vartoseną, o teikybą, nagrinėjama tik sisteminė sinonimija. Taikomas aprašomasis analitinis metodas.

VIENAI SĄVOKAI TIK VIENAS TERMINAS: REIKALAVIMAS, PRINCIPAS AR AKSIOMA?

Tradicija tapęs terminų sinonimijos vengimas yra pragmatinės prigimties – sinonimai sunkina komunikaciją, be reikalo apkrauna atmintį, gali supainioti terminų sisteminius santykius. Sinonimijos vengimas tiesiogiai susijęs ir su mokslo bei plačiau – dalykinio stiliaus bruožais: tikslumu ir aiškumu.

Kaip žinoma, terminams keliami tam tikri reikalavimai. Prie reikalavimų sinonimų neturėjimas (kitai – vienai sąvokai vienas terminas, mononimija³) pamatiniuose lietuvių terminologijos darbuose (Keinys 1980; Gaivenis 2002; dar žr. Gaivenis 2014: 204–213) nepriskiriamas.

Angelė Kaulakienė (1994, 2009) terminų sinonimijos klausimą tiesiogiai sieja su vienareikšmiškumo reikalavimu: vienam terminui – viena sąvoka, vienai sąvokai – vienas terminas⁴. Stasys Keinys 1980 m. vienareikšmiškumą laikė vienu iš svarbiausių terminams keliamų reikalavimų, tačiau jį aiškino tik kaip terminų monosemiją (vienoje srityje), skyrė nuo mononimijos (Keinys 1980). 2013 m. terminų vienareikšmiškumo problemai skirtame straipsnyje autorius teigė, kad tai labiau pageidavimas (Keinys 2013: 50).

² Terminų tvarkyba, remiantis K. Gaiveniu (2002), suprantama kaip terminų sisteminimas ir norminimas.

³ Stasys Keinys yra pavartojęs terminą *vienaraiškiškumas* (Keinys 2013: 47), plg. į TB įtrauktą tarptautinį LST ISO 1087-1:2005 terminą *mononimija* „santykis tarp žymiklių ir sąvokų vienoje kalboje, kai viena sąvoka turi vienintelį žymiklį“ (TB 2019).

⁴ Plg. to meto verstinį tarptautinį terminologijos standartą (1990 m.), kuriame vienareikšmis termino ir sąvokos atitikimas aiškinamas taip: „Sudarant standartizuotą terminiją, pageidautina, kad vienas terminas reikštų tik vieną sąvoką, o sąvoka būtų reiškia tik vienu terminu“ (LRST 1115-90: 19). K. Gaivenis yra rašęs, kad dalis šio standarto teiginių neatitinka šiuolaikinių kalbotyros sampratų (Gaivenis 2014: 215).

Praeitą amžių lietuvių terminologijai dėl istorinės ir politinės situacijos didžiausią įtaką turėjo rusų (sovietinė) terminologija. A. Kaulakienės iš rusų kalbos verstoje knygoje *Terminologinis darbas (Pagrindai ir metodai)*, kurios originalas sudarytas pagal Dmitrijaus Lotės ir TSRS Mokslų akademijos Mokslinės-techninės terminologijos komiteto darbus, sinonimija aiškinama kaip didelis terminijos trūkumas (TD 1973). 1979 m. K. Gaivenis kaip vieną iš lietuvių terminologijos principų išskyrė sąvokos įvardijimą vienu terminu (Gaivenis 2014: 114). Tačiau jis pabrėžė, kad tie principai, vadinasi, įskaitant ir sinonimijos vengimą, ne nurodo, kokia turėtų būti lietuvių terminologija, o atspindi ano meto poros dešimtmečių terminologijos darbo praktiką (ten pat: 113). Vadinasi, principas įvardyti sąvoką vienu terminu pagrįstas praktinio terminų tvarkybos darbo poreikiais ir polinkiais. K. Gaivenis monografijoje (2002) prie principų apie vieną terminą vienai sąvokai nekalba.

Kita vertus, jei grįšime į XX a. pirmąją pusę, bus matyti, kad Kazys Grinius dar 1913 m. Lietuvių mokslo draugijoje skaitytame pranešime „Apie botanikos organografijos lietuviškąją terminologiją“ (išspausdinta Grinius 1914) kaip pirmą dalyką, kurio galima reikalauti iš mokslinės terminologijos, nurodė: „1. Kad kiekvienam supratimui būtų vienas vardas, vienas žodis, nes mokslo terminas tai yra *tikras nomen proprium* ir privalo būti tik vienas“ (Grinius 1914: 4). Prieš akis K. Grinius, be abejo, turėjo botanikos terminiją. Jonas Jablonskis reikalavo vienodų terminų, visų pirma mokykloms (žr. Jablonskis 1935: 280), taip pat ir mokslo kalboje, spaudoje (plačiau žr. Keinys 2012: 45). Kazimieras Būga, anot St. Keinio, terminų sinonimijos vengimo reikalavimo, regis, griežtai nekėlė (Keinys 2012: 43). Rašydamas apie 1920 m. Jurgio Elisono zoologijos sistematikos terminų žodyną, į kurią įtraukta sinonimų, K. Būga teigė, kad „[i]š kelių žodynėlio duodamų terminų galvojas skaitytojas pasirinks tą, kurio šaltinis jam pasirodys esąs tikresnis“ (Būga 1961: 784).

Pirmasis lietuvių terminologijos teoretikas Stasys Šalkauskis apie sinonimus nerašė, tačiau svarbi jo mintis, kad „patekę į mokslinę terminiją, žodžiai nesustingsta semantiniu atžvilgiu“ (Šalkauskis 1991: 43). Vadinasi, galima kelti prielaidą, kad, jo manymu, terminijai būdingi tie patys semantiniai reiškiniai kaip ir nespecialiajai leksikai.

Lietuvių terminologijoje jau ne vieną dešimtmetį rašoma, kad terminų sinonimijos vengimas yra reliatyvus. Pasak St. Keinio, „sinonimijos draudimai terminologijoje iš tikrųjų tėra gana formalios deklaracijos“ (Keinys 1980: 102), praktikoje ir net žodynuose sinonimija labai paplitusi (Keinys 2005: 254). K. Gaivenis teigė, kad „[t]ūlos srities terminijoje visada esti

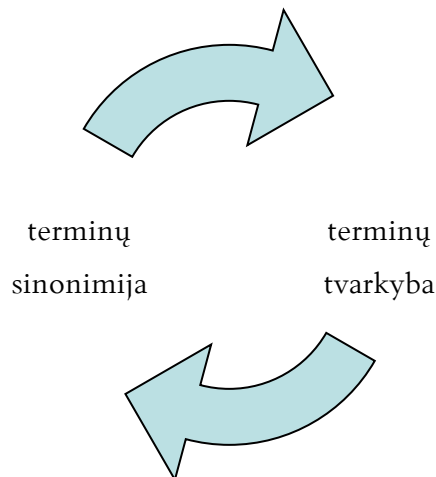
sinonimų ir dubletų“ (Gaivenis 2002: 34)⁵. A. Kaulakienės nuomone, „[k]ategoriškas sinonimų draudimas, kurio praktiškai terminijoje nesilaikoma“, turi neigiamą pusę, nes, pirma, teorija supriešinama su praktika, antra, visiškai atsisakyti sinonimų nepavyksta (Kaulakienė 1994: 51; 2009: 167–168). Todėl, remdamasi fizikos ir technikos terminija (o tai reikšminga), sinonimiją vertinti ji siūlo daug lanksčiau, skiria pagrįstąją ir nepagrįstąją terminų sinonimiją, pastarąją laiko terminijos trūkumu. A. Kaulakienė aiškiai išskiria tik du pagrįstosios sinonimijos tipus: lietuviškų ir tarptautinių terminų sinonimiją, sudėtinių ir elipsinių terminų sinonimiją.

Enciklopediniuose sąvokos „terminas“ straipsniuose nurodoma siekiamybė, kad terminai neturėtų sinonimų (LKE 2008; VLE_e 2019). Lietuvių leksikologijoje sinonimų neturėjimas minimas kaip vienas iš terminų požymių, skiriančių juos nuo bendrataučių leksikos vienetų, tiesa, su apribojimais, plg.: „Nusistovėję tam tikros šakos terminai yra (ar bent turėtų būti) vieninteliai sąvokų pavadinimai“ (Jakaitienė 2010: 185). Nors terminologijoje teigiama, kad turi praeiti keli dešimtmečiai, kad terminai nusistovėtų ir reikalavimas „vienai sąvokai – vienas terminas“ taptų realybe (Kaulakienė 2014: 16), tačiau iš empirinių terminologijos tyrimų (žr.: Gaivenytė 2000; Zemlevičiūtė 2001; Stankevičienė 2012; Vladarskienė 2015; Aukšoriūtė 2018 ir kt.), taip pat terminografijos duomenų galima matyti, kad tai tinka tik atskiriems terminams ar jų grupėms, o ne visai srities terminijai.

TERMINŲ SINONIMIJA IR TERMINŲ TVARKYBA

Tarp terminų sinonimijos ir terminų tvarkybos galima įžvelgti abikryptį ryšį (žr. 1 pav.) – sinonimija yra ir terminų tvarkybos priežastis, ir terminų tvarkybos pasekmė. Tai pagrindžia A. Kaulakienės mintį, kad „terminijos sinonimiškumo ir variantiškumo pasireiškimas yra nenutrūkstamas procesas“ (Kaulakienė 1994: 53).

⁵ Terminu *dubletas* K. Gaivenis veikiausiai įvardijo absoliučiuosius sinonimus. Dubleto sąvoka į lietuvių terminologiją bus patekusi iš rusų terminologijos darbų, bet plačiai neįsitvirtino.

1 PAV. Terminų sinonimijos ir terminų tvarkybos ryšys

Sinonimija kaip terminų tvarkybos priežastis. Tiek lietuvių, tiek užsienio literatūroje sinonimija tradiciškai laikoma pradinio kurios nors terminijos sistemos ar posistemo formavimosi etapo bruožu⁶. Dažnai tuo metu sąvokos ir jų apimtys, tarpusavio santykiai, klasifikaciniai ryšiai nėra visai aiškūs. Teigiama, kad kurį laiką vartojami keli sinonimiški terminai tai pačiai sąvokai įvardyti. Taip pat ir su naujų, nenusistovėjusių sąvokų pavadinimais. Tvarkant vienos kurios srities terminiją⁷, paprastai renkamas iš sinoniminių terminų (arba sukuriamas naujas terminas), o jeigu paliekami keli terminai tai pačiai sąvokai įvardyti – vienam iš jų suteikiama pirmenybė (plg. Sager 1990: 59). Lietuvių terminų žodynuose paprastai pagrindinis terminas turi savo žodyninį straipsnį, į kurį nukreipiama iš nuorodinio sinonimo straipsnio (apie lietuviškų terminų žodynų rengimo reikalavimus žr. Umbrasas 2008). Dėl kurių nors priežasčių netinkami (netaisyklingi, nesistemiški, klaidingai motyvuoti ir kt.) sinonimai žymimi kaip neteiktini⁸.

Sinonimų perteklius lietuvių terminografijoje vertinamas neigiamai (žr. Gaivenis 2014: 200; Umbrasas 2008: 221). Kita vertus, galima klausti, kiek sinonimų jau būtų per daug ir, svarbiausia, kokio tipo sinonimų.

⁶ Užsienio terminologijoje esama ir priešingų teiginių – terminų sinonimija laikoma ne pradinio dalykinės srities raidos etapo, o jos plėtojimosi tarpsnio bruožu (pvz., Tatarinov 2006: 175). Bet tokiu atveju turimas omenyje sąvokos įvardijimas ne vienu pamatu, kuris yra labiau pažinimo, o ne terminų tvarkybos dalykas.

⁷ Kaip viena iš Europos Sąjungos institucijų vertėjams kylančių terminologinių problemų išskiriamas terminų perteklius – sinoniminiai terminai (Zaikauskas 2015: 130).

⁸ Ritos Miliūnaitės nuomone, tokiu atveju apie sinonimiją kalbėti netikslu (Miliūnaitė 2009: 186).

Sinonimija kaip terminų tvarkybos pasekmė. Klasikiniu teiginiu, dažnai cituojamu terminologų, ir ne tik, yra tapęs pasakymas, kad terminai normintini per sinonimus ir variantus. Tvarkant vienos ar kitos srities terminiją, siūloma įvairių terminų vienai sąvokai įvardyti⁹. Pavyzdžiui, vadovaujantis terminijos grynumo principu, skolinams ar siauriau – tarptautiniams terminams ieškoma lietuviškų atitikmenų¹⁰, o siekiant kalbos ekonomijos, ilgiems terminams – trumpesnių pakaitų. Ne visada pavyksta iš karto surasti tikslesnį, sistemiškiausią, trumpiausią ar dėl kitų priežasčių labiau tinkantį terminą. O visa tai lemia terminų sinonimiją, kuri reiškiasi bent jau tam tikrą laiko tarpą¹¹. Be abejo, viename tinkamai suredaguotame tekste dažniausiai atsiduria tik vienas ar du iš toje srityje vartojamų sinonimų (neskaitant leistinų kontekstinių sinonimų, plačiau žr. Mitkevičienė 2015), o terminografijoje elgiama įvairiai – sinonimų pateikiama ribotai (t. y. terminija norminama) arba dėl informatyvumo dedama daug.

Vertimo kontekste sinonimija kaip terminų tvarkybos rezultatas ypač aktuali, nes ieškant labiausiai tinkančio atitikmens originalo kalbos terminui randasi įvairių sinonimų. Kai originalo kalbos terminas turi sinonimų, vertimo kalboje taip pat gali atsirasti sinonimų. Pavyzdžiui, Europos Sąjungos terminų bazėje IATE sinonimai *proveržio inovacija*, *radikali inovacija* (abu įvertinti trimis žvaigždutėmis – kaip vidutinio patikimumo terminai) ir *atotrūkio inovacija* (pažymėtas dviem žvaigždutėmis, o tai reiškia, kad jis nelabai patikimas) atitinka tris angliškų sinonimus: *breakthrough innovation*, *radical innovation* ir *discontinuous innovation* (IATE 2019).

Iš to, kas pasakyta, aiškėja, kad sinonimai terminijoje yra ir norminimo objektas, ir priemonė. Jei sinonimai yra norminimo priemonė, logiškai samprotaujant, jie negali būti laikomi terminijos trūkumu.

⁹ Jau pirmoji lietuvių terminologijos komisija, kaip matyti iš jos posėdžių protokolų, normindama terminus nevengė sinonimų (žr. Mitkevičienė 2013).

¹⁰ Teigiama, kad reikia aktualizuoti jau esamus lietuviškus tarptautinių terminų atitikmenis, taip pat kurti daugiau lietuviškų naujadarų (Gaivenis 2014: 239; plg. Klimavičius 1975: 117).

¹¹ Absoliučiosios sinonimijos kalba vengia ir kratosi (Klimavičius 1975: 92). Tarptautinių ir lietuviškų sinonimų semantinis atskyrimas nėra dažnas (ten pat: 122), dažniau vienas iš jų ilgai išstumiamas iš terminų sistemos.

SINONIMIJA IR TERMINOLOGIJOS TERMINIJA

Terminologija yra viena iš tų sričių, kurioms rengiami tarptautiniai standartai. Galima daryti prielaidą, kad standartuose terminija turėtų būti labai gerai sutvarkyta. Panagrinėkime vieno terminų standarto sinonimus. Standarte LST ISO 1087-1:2005 *Terminologijos darbas. Aiškinamasis žodynas. 1 dalis. Teorija ir taikymas* (tapatus ISO 1087-1:2000) yra 92 terminų straipsniai, o 11 proc. terminų turi sinonimų (sinonimai atskirais straipsniais neiškeliami)¹². Pusė iš jų – lietuviški ir tarptautiniai sinoniminiai terminai: *daugiareikšmiškumas* (sin. *polisemija*), *vienareikšmiškumas* (sin. *monosemija*); *santrumpa* (sin. *abreviatūra*). Keli lietuviški sinonimai artimi perifrazėms ir minimalioms apibrėžtims, pvz.: *ekstensija* (sin. *sqvokos apimtis*), *intensija* (sin. *sqvokos turinys*); *makrostruktūra* (sin. *rinkinio sandara*), *mikrostruktūra* (sin. *straipsnio sandara*). Šie pavyzdžiai atspindi tipinę – lietuviškų ir tarptautinių terminų sinonimiją. Ar galima tokias sinonimų poras laikyti terminų tvarkybos priemone arba pasekme? Dėl perifrazėms ir minimalioms apibrėžtims artimų pavyzdžių šiame – standarto – kontekste turbūt galima atsakyti teigiamai. Tačiau čia pat reikia atsižvelgti į tai, kad „tam tikru mastu terminija egzistuoja dviem atmainom – nacionaline ir internacionaline“ (Klimavičius 1975: 92).

Kelių sinoniminių terminų motyvacinis požymis skiriasi: *ekvoniminė sqvoka* ir sin. *koordinacinė sqvoka*; *hiperoniminė sqvoka* ir sin. *superordinacinė sqvoka*; *hiponiminė sqvoka* ir sin. *subordinacinė sqvoka*. Pirmieji šių sinonimų porų nariai įvardyti pagal lingvistinę klasifikaciją (plg. ekvonimai, hiperonimai, hiponimai), o antrieji – pagal loginę (plg. koordinacija, superordinacija, subordinacija). Abejotina, kad tokie sinonimai būtų tiesioginė norminimo pasekmė arba priemonė, nes jų pasirinkimą lemia situacija ir tikslas.

Kiti kalbamojo standarto sinonimai tėra pavieniai. Terminą *priežasties santykis* ir kaip sinonimą pateiktą *priežasties ir pasekmės santykis* galima laikyti trumpuoju ir ilguoju variantu, nors tai ir nėra itin tipiškas tokios sinonimijos rūšies pavyzdys. Terminai *rūšinė sqvoka* ir *rūšies sqvoka* jau yra tipiški sudėtiniai gramatiniai sinonimai (priesagos *-inis* būdvardis ir daiktavardžio kilmininkas), o tokių bendrašaknių sinonimų tvarkant terminiją įprasta vengti¹³.

¹² Šio žodyno terminai aprobuoti VLKK, juos galima rasti ir TB. Pats standartas nuo 2019 m. lapkričio pabaigos negalioja, nes tų metų rugsėjo mėn. išleistas naujas originalo leidimas (ISO 1087:2019 *Terminology work and terminology science – Vocabulary*); pastarasis į lietuvių kalbą neišverstas ir veikiausiai nebus išverstas dėl menkos paklausos.

¹³ Bendrašakniai sinonimai užsienio terminologijos darbuose dažnai laikomi ne sinonimais, o variantais. Tai atitinkamai lemia ir tyrimų pobūdį bei rezultatus.

Kodėl abu pastarieji atsidūrė standarte, sunku paaiškinti. Galbūt tie terminai suvokti kaip neabsoliutieji sinonimai? Tada sinonimų pateikimas standarte būtų pateisinamas.

Šio standarto terminų straipsnių pastabose taip pat galima rasti sinonimijos dalykų, atspindinčių realiąją vartoseną. Pavyzdžiui, prie termino *akronimas* pateikiama pastaba „lietuvių terminologijoje <...> kartais laikomas termino *santrumpa* sinonimu“, prie termino *gimininis santykis* – pastaba „[s]inonimai: giminės ir rūšies santykis; gimininiai-rūšiniai santykiai“.

Beje, kai kurie angliški ir prancūziški, tik angliški ar tik prancūziški terminai pateikiami su sinonimais, o jų lietuviški atitikmenys standarte sinonimų neturi. Kai kitų kalbų terminai turi skirtingos motyvacijos sinonimų, tam tikrame kontekste jų lietuviškų atitikmenų gali prireikti, pvz., termino **pragmatinis santykis* greta *asociatyvusis santykis* (plg. angl. *pragmatic relation*, *associative relation*, pranc. *relation associative*, *relation pragmatique*). Be to, vietoj jau aptarto termino *hiperoniminė sąvoka* kontekste galėtų būti pavartotas terminas *platesnė sąvoka* (plg. angliškus atitikmenis *broader concept*, *superordinate concept*) ir abejotina, kad tokią vartoseną reikėtų laikyti netikslia arba įžvelgti angliškos terminijos įtaką.

PAGRĮSTOJI SINONIMIJA

VLKK protokoliniu nutarimu patvirtintuose terminų žodynų rengimo bendruosiuose reikalavimuose (2015 m. redakcija) teigiama, kad sinonimija, išskyrus pagrįstą lietuviškų ir tarptautinių terminų sinonimiją, vengtina (VLKK 2015). Taigi, juose išskiriamas tik vienas sinonimijos tipas. Terminų bazės IATE lietuviškos dalies gairėse sinonimija aptariama daug plačiau, o tam įtakos turi ir bazės specifika bei paskirtis. Ten skiriami 6 atvejai, kai lietuviškų terminų sinonimija bazėje yra pateisinama¹⁴. Atvejus galima sugrupuoti: 1) nenusistovėję naujų sąvokų pavadinimai; 2) sinonimai skirtinguose funkcinuose stiliuose, dalykinės kalbos atmainose (mokslo ir administracinėje); 3) sinonimai skirtingose srityse („skiriasi ES ir LR teisės terminai“, „nežymiai skiriasi sinonimų vartojimo dalykinė sritis“). Likę atvejai labai bendro pobūdžio, konstatuojama vartosenos įvairovė („sinonimų yra realioje vartosenoje ir nėra vieno aiškiai vyraujančio arba turinčio aukštesnį statusą“, „sinonimai vartojami skirtinguose galiojančiuose maždaug vienodos svarbos ES dokumentuose“). Kai sinonimai

¹⁴ IATE-LT gairėse teigiama, kad sinonimais nelaikomi trumpieji terminų variantai (IATE-LT 2016: 2). TB paieškoje kaip termino straipsnio elementai taip pat atskiriami sinonimai ir trumposios terminų formos.

vartojami maždaug vienodos svarbos ES dokumentuose, skatinama bandyti juos tvarkyti, suteikti norminamąjį statusą (IATE-LT 2016).

1 lentelėje pateikiami sinoniminių terminų tipai, kurie lietuvių terminologijoje (K. Gaivenio, St. Keinio, A. Kaulakienės, J. Klimavičiaus ir (ar) kt. darbuose) tradiciškai pateisinami – vertinami teigiamai ar bent jau neutraliai, t. y. jie gali būti laikomi pagrįstosios sinonimijos atvejais¹⁵. Šalia nurodomas svarbiausias sinonimų opozicijos kriterijus, išskirtas šio straipsnio autorės.

1 LENTELĖ. Pateisinamų sinonimų tipai ir sinoniminės opozicijos kriterijai

Pateisinami sinonimai	Kriterijus
Skolinys ir lietuviškas atitikmuo	Kilmė
Ilgasis ir trumpasis variantai	Ilgis
Naujų, nenusistovėjusių sąvokų pavadinimai	Sąvokų atsiradimas
Skydančių, ginčytinų sąvokų pavadinimai	Sąvokų raida
Aspektiniai sinonimai ¹⁶	Sąvokų požymiai, klasifikacija
Specialiosios vartosenos ir bendrosios vartosenos sinonimai (terminas ir neterminas, mokslinis terminas ir liaudies terminas); mokslo ir mokslo populiarinimo terminai	Komunikacinė situacija (kalbos atmaina, funkcinis stilius, postilis)
Sisteminiai ir nesisteminiai (trivialieji) pavadinimai	Nomenklatūros taisyklės, komunikacinė situacija
Skirtingų mokyklų, krypčių, teorijų terminai	Sąvokų požymiai; autoritetas
...	

Šis sąrašas lentelėje nėra baigtinis, pavyzdžiui, į jį nepatenka skolintų terminų sinonimija, nors ji, kaip matyti iš lietuvių terminografijos, galima. Be abejo, nurodyti kriterijai gali būti išskiriami tik sąlygiškai, labai apibendrintai. Tačiau taip įmanoma išryškinti

¹⁵ Franco Bertaccini ir bendraautorai, nagrinėdami vienos srities italų sinoniminių terminus, išskyrė fiziologinę ir patologinę sinonimiją. Pirmoji laikoma funkciškai tikslinga (skiriasi sinonimų kontekstas, vartotojų grupės), o antroji yra pasirinktinė ir gali sukelti painiavą (anglizmai ir itališki terminai(!); skirtingi vieno termino vertimai (atitikmenys)) (Bertaccini ir kt. 2010).

¹⁶ Aspektinių sinonimų atsiranda, kai skirtingose terminų sistemose iškeliami ne tie patys sąvokos požymiai. Šis teiginys į lietuvių terminologiją bus patekęs iš D. Lotės darbų (žr. Keinys 2005: 254). Lietuvių terminologijoje tokio tipo sinonimai išsamiau netyrinėti, terminas *aspektiniai sinonimai* straipsnio autorės pasirinktas remiantis užsienio terminologijos darbais.

nevienodą sinonimų pamatą. Aišku, nevienodas ir sinonimiškumo laipsnis, jei vertinsime pagal tarpusavio pakeičiamumą kontekste. Kaip antai, skirtingose komunikacinėse situacijose vartojami terminai (pvz., specialiosios vartosenos ir bendrosios vartosenos sinonimai) tėra daliniai sinonimai (kvazisinonimai). Jie atitiktų stilistinius funkcinis (arba žanrinius) sinonimus (žr. Župerka 1983: 32–34, SŽ 2002), be to, esama nuomonių, kad tokie sinonimai išeina už terminologijos ribų (žr. Složenikina 2005: 120). Pagal užsienio terminologijoje gerai žinomą ir naudojamą Juditos Freixos (2006) įvardijamojo variavimo¹⁷ priežasčių tipologiją, jų vartosenos priežastys yra funkcinės (kitos priežastys – dialektinės, diskursinės, tarpkalbinės ir kognityvinės).

Terminų sinonimija turi sąsają su terminų norminimo principais¹⁸: lietuviškų ir skolintinių terminų sinonimija – su grynumo principu, ilgųjų ir trumpųjų terminų variantų sinonimija – su ekonomijos principu (ir terminų patogumo reikalavimu), skirtingų kalbos atmainų terminų sinonimija – su funkcinio tikslingumo principu, aspektinė sinonimija ir kt. – su sistemiškumo principu ir kt. Čia principai siejami su sinonimų tipais, nors apskritai terminų sinonimiją tikrai lemia ir daugiau principų, pavyzdžiui, pastovumo, paplitimo ir kt. Net ir tie sinonimų tipai, kurie terminų tvarkybos kontekste turi aiškią kryptį (pvz., skolinys → lietuviškas terminas, ilgas terminas → trumpesnis terminas), iš tikrųjų ne visada yra tokios krypties, nes tvarkant terminiją vadovaujamasi ne pavieniu principu ar reikalavimu, o jų visuma. Taigi, konkrečiais atvejais gali būti einama nuo trumpesnio prie ilgesnio termino, jei ilgesnysis yra tikslesnis ar tinkamesnis dėl kitų priežasčių. Pavyzdžiui, naujausiame psichologijos terminų žodyne pirmenybė teikiama tikslesniam terminui *psichinių reiškinių chronometrija*, o ne sinonimui *psichinė chronometrija* (Bagdonas, Bliumas 2019).

Marija Teresa Cabré, viena garsiausių terminologijos teoretikų, išskiria tris terminologinio vieneto lygmenis: kognityvinį (sąvoka), kalbinį (terminas) ir [socialinį] komunikacinį (situacija) (Cabré 2003: 183, 187). Terminologinis vienetas yra ir pažinimo, ir kalbos, ir komunikacijos vienetas. Šią mintį galima pritaikyti ir aiškinantis terminų sinonimiją – į šį reiškinį pažvelgti per tuos vienas nuo kito neatsiejamus lygmenis. Skirtingi sinonimų tipai kaip svarbesnį išryškina vieną arba kitą lygmenį, pavyzdžiui, skolinys ir lietuviškas

¹⁷ Pastaraisiais dešimtmečiais užsienio terminologijoje sinonimai dažniausiai nagrinėjami kaip terminologinio variavimo dalis (pvz.: Freixa 2006; Daille 2017; MPTV 2017). Terminologinis variavimas suvokiamas labai plačiai ir nevienodai. Pavyzdžiui, variantas gali būti ir termino sinonimas (tiek sisteminis, tiek kontekstinis), ir kitos, semantiškai susijusios, sąvokos pavadinimas. Atitinkamai skiriami įvardijamieji ir sąvokiniai variantai (angl. *denominative variants* ir *conceptual variants*). Sinonimai priklausytų pirmajai variantų grupei.

¹⁸ Remiamasi K. Gaivenio išskirtais terminų norminimo principais (žr. Gaivenis 2002: 89–100).

terminas – kalbinį lygmenį, skirtingiems kalbos registrams priklausantys terminai – komunikacinį lygmenį, nenusistovėjusių sąvokų pavadinimai – kognityvinį lygmenį. Sabela Fernández Silva su bendraautorėmis išskiria tris terminų sinonimijai reikšmingus kognityvinius struktūruojančius veiksnus: 1) dalykinė sritis, 2) intencija, 3) idealizuotas kognityvinis modelis (Fernández-Silva ir kt. 2012: 197).

Viena naujesnių terminologijos krypčių – sociokognityvinė terminologija – teigia, kad sinonimija yra funkcionali. Aiškinama, kad komunikacijos kontekstas lemia, kurį sąvokos aspektą norima akcentuoti ir kad nuo to priklauso, kurį sinonimą pasirinks adresantas (žr. Temmerman 2000: 150–152). Būtina pabrėžti, kad sinonimų funkcionalumas iliustruojamas skirtingos motyvacijos sinoniminiais terminais.

MOTYVACINIAI SINONIMAI IR TERMINŲ TVARKYBA

Nevienodos motyvacijos sinonimų raiškos opozicijoje esminis yra būtent motyvacijos skirtumas. Tokie terminai yra sąvokos įvardijimas ne pagal tuos pačius požymius, pastarieji reiškiami skirtingomis nesinoniminėmis leksemomis¹⁹.

Ta pati sąvoka gali būti įvardijama neutraliu terminu ir metaforiniu terminu, pvz.: *pličioji rinkodara* ir *virusinė rinkodara* (angl. *viral marketing*), *daugiatemė apklausa* ir *omnibuso apklausa* (angl. *omnibus survey*) ir kt. (RVŽ 2018). Galima manyti, kad šios rūšies sinonimija yra terminų tvarkybos rezultatas ir priemonė, o tvarkybos kryptis aiški ((verstinė) metafora → neutralus ir tikslesnis terminas). Tačiau vien norminimu negalima aiškinti visų tokio pobūdžio sinonimų (reikia išsamių tyrimų, kodėl atsirado keli terminai, kuris ankstesnis), be to, metaforinio ir neutralaus terminų vartosenos aplinkybės gali skirtis, pavyzdžiui, *Kleinėo–Levin'o sindromas* ir *miegančiosios gražuolės sindromas* (Bagdonas, Bliumas 2019) ir kt.²⁰

Vieno ar kito termino pasirinkimą lemia ir sąvokos daugiamatiškumas: specialistas vieną terminą gali tikslingai pasirinkti norėdamas pabrėžti vieną sąvokos aspektą, o kitą – siekdamas pabrėžti kitą tos pačios sąvokos aspektą (Bowker 1998: 494). Jau minėta, kad skirtingos motyvacijos sinonimų atsiranda ir dėl sąvokos priklausymo daugiau nei vienai terminų sistemai ir sričiai (aptartieji sinonimai *ekvoniminė sąvoka* ir *koordinacinė sąvoka*). Kyla

¹⁹ Nevienoda motyvacija būdinga daugumai 1 lentelėje nurodytų sinonimų tipų, taigi terminu *motyvaciniai sinonimai* čia apimami įvairūs sinonimijos atvejai.

²⁰ Naujausiame psichiatrijos terminų žodyne (Mačiulis ir kt. 2017) kaip termino *Kleinėo–Levin'o sindromas* sinonimai nurodyti kiti: *periodinė hipergripnija*, *periodinis liguistas mieguistumas*.

klausimas, kaip tokius komunikacinio kognityvinio pamato sinonimus atskirti nuo sinonimų, kurie yra tik terminų nenusistovėjimo arba norminimo padarinys. Terminų forma šiuo požiūriu nėra informatyvi. Galima duoti pavyzdžių iš naujausių terminų žodynų: *amžiaus norma* ir *raidos norma*; *disfunkcinė šeima* ir *socialinės rizikos šeima*; *etologinė izoliacija* ir *psichologinė izoliacija*; *nepriklausomas kintamasis* ir *kontroliuojamas kintamasis* (Bagdonas, Bliumas 2019); *išorinės paslaugos* ir *pagal veiklos rangą pasitelktos paslaugos*, *pranešimo siuntėjas* ir *šaltinis*, *visuomenės nuomonė* ir *viešoji nuomonė* (RVŽ 2018) ir kt.

Tik žinant platesnį paskirų terminų atsiradimo ir vartosenos kontekstą galima teigti, kad tam tikri žodynuose fiksuojami sinonimai, pavyzdžiui, *išorinės paslaugos* ir *pagal veiklos rangą pasitelktos paslaugos* (angl. *outsourced services*) (RVŽ 2018), yra terminų tvarkybos, o ne tikslinio nevienodo konceptualizavimo pasekmė. Iš tokių sinonimų ilgainiui turėtų likti tik vienas. Dar reikia atsižvelgti į tai, kad lietuvių terminiją labai veikia kitų kalbų atitikmenų pavyzdys, plg. *disfunkcinė šeima* ir *socialinės rizikos šeima* (angl. *dysfunctional family*, *family at social risk*, rus. *дисфункциональная семья*, *семья социального риска*) (Bagdonas, Bliumas 2019). Tačiau tokią sinonimiją aiškinti vien terminų vertimu netikslu, nes mokslas tam tikru mastu yra tarptautinis ir skirtingose kalbose sąvokos (ypač naujos) dažnai įvardijamos pagal tokį patį motyvacinį požymį.

Taigi, skirtingos motyvacijos sinonimai yra ne tik terminų tvarkybos priemonė bei pasekmė, bet ir funkciškai tikslingas reiškiny, ir dėl to griežtai teigti, kad vartotinas tik vienas iš tų sinonimų, negalima.

APIBENDRINAMOSIOS PASTABOS IR IŠVADOS

Jau kone prieš pusę amžiaus lietuvių terminologijoje pradėta teigti, kad terminai be sinonimų tėra siekiamybė. Pamatiniuose lietuvių terminologijos darbuose (St. Keinio, K. Gaivenio) nei prie terminams keliamų reikalavimų, nei prie terminų norminimo principų mononimija nepriskiriama.

Nors dėl pragmatinių priežasčių terminų sinonimija vengtina ir ją reguliuoti tikslinga, tačiau terminų sinonimiją vertinti tik kaip trūkumą nėra tikslu. Kadangi terminų sinonimijos ir terminų tvarkybos ryšys yra abikryptis, sinonimija negali būti vertinama vien neigiamai: sinoniminiai terminai yra terminų norminimo priemonė bei pasekmė, terminų norminimo

principų (grynumo, ekonomijos, sistemiškumo ir kt.) taikymas tam tikru mastu gausina terminų sinonimiją.

Terminų sinonimija yra nevienalypis reiškiny, skiriasi sinoniminių terminų atsiradimo priežastys, pobūdis, komunikacinė situacija, kontekstas. Terminų sinonimijoje susipina kalbinis, kognityvinis bei komunikacinis terminų lygmenys, taigi pagrįstoji sinonimija neturėtų būti apribota tik dviem A. Kaulakienės akcentuotais sinonimų tipais, kurių opozicijos pagrindas yra raiška (kilmė ir ilgis), arba siejama vien su pradiniu terminijos raidos tarpsniu, naujomis sąvokomis. Atskiro tyrimo reikia sudėtingam motyvacinių sinonimų klausimui išsiaiškinti – tokie sinonimai gali būti tiek terminų norminimo pasekmė bei priemonė, tiek nevienodo konceptualizavimo bei sąvokų klasifikavimo rezultatas.

LITERATŪRA

- Auksoriūtė Albina 2018: Informatikos ir kompiuterijos terminijos raida ir sinonimija. – *Lietuviškos informatikos ir kompiuterijos terminijos tyrimai*, aut. A. Auksoriūtė, J. Gaivenytė-Butler, S. Labanauskienė, A. Mitkevičienė, R. Stunžinas, A. Umbrasas, P. Zemlevičiūtė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 247–307.
- Bagdonas Albinas, Bliumas Remigijus 2019: *Aiškinamasis psichologijos terminų žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2019.
- Bertaccini Franco, Massari Monica, Castagnoli Sara 2010: Synonymy and Variation in the Domain of Digital Terrestrial Television: Is Italian at Risk? – *Terminology in Everyday Life*, ed. M. Thelen, F. Steurs, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 11–19. DOI: <https://doi.org/10.1075/tlrp.13.02ber>.
- Bowker Lynne 1998: Variant Terminology: Frivolity or Necessity? – *Proceedings of the 8th EURALEX International Congress*, ed. T. Fontenelle et al., Liège: University of Liège, 487–496. Prieiga internete: <https://euralex.org/publications/variant-terminology-frivolity-or-necessity/>.
- Būga Kazimieras 1961: *Rinktiniai raštai* 3, sud. Z. Zinkevičius, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
- Cabré Castellví M. Teresa 2003: Theories of Terminology. Their Description, Prescription and Explanation. – *Terminology* 9(2), 163–199. DOI: 10.1075/term.9.2.03cab.

- Daille Béatrice 2017: *Term Variation in Specialised Corpora: Characterisation, Automatic Discovery and Applications*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Fernández-Silva Sabela, Freixa Judit, Cabré Teresa 2012: A Cognitive Approach to Synonymy in Terminology. – *Cognitive Linguistics between Universality and Variation*, ed. M. Brdar, I. Raffaelli, M. Žic Fuchs, Cambridge Scholars Publishing, 189–211.
- Freixa Judit 2006: Causes of Denominative Variation in Terminology: A Typology Proposal. – *Terminology* 12(1), 51–77. DOI: <https://doi.org/10.1075/term.12.1.04fre>.
- Gaivenis Kazimieras 2002: *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys*, Vilnius: LKI leidykla.
- Gaivenis Kazimieras 2014: *Rinktiniai raštai*, sud. J. Gaivenytė-Butler, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Gaivenytė Jolanta 2000: Sudėtinių fizikos terminų sinonimijos atvejai terminų žodynuose. – *Kalbos kultūra* 73, 62–67.
- Grinius Kazys 1914: *Apie botanikos organografijos lietuviškąją terminologiją*, Vilnius. Prieiga internete: <https://www.epaveldas.lt/object/recordDescription/LNB/C1R0000038947>.
- IATE 2019: *Interaktyvioji terminologija Europai*. Prieiga internete: <https://iate.europa.eu/home> [žiūrėta 2019 m. lapkričio mėn.].
- IATE-LT 2016: *IATE-LT gairės. Lietuvių kalbos įrašų tvarkymas*. Prieiga internete: <https://iate.cdt.europa.eu/iatenew/help/pdf/LT.pdf>.
- Jablonskis Jonas 1935: *Jablonskio raštai 4. Kalbos dalykai*, red. J. Balčikonis, Kaunas: Švietimo ministerijos leidinys.
- Kaulakienė Angelė 1994: Fizikos ir technikos terminų sinonimijos vertinimas. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 31, 51–55.
- Kaulakienė Angelė 2000: Kompiuterijos terminijos sinonimija: yda ar būtinybė. – *Terminologija* 6, 23–28.
- Kaulakienė Angelė 2009: *Lietuvių fizikos terminijos raida*, Vilnius: Technika.
- Kaulakienė Angelė 2014: *Terminologija. Terminografija. Terminija*, Vilnius: Technika.
- Keinys Stasys 1980: *Terminologijos abėcėlė*, Vilnius: Mokslas.
- Keinys Stasys 2005: *Dabartinė lietuvių terminologija*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Keinys Stasys 2012: *Lietuvių terminologijos raida*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

- Keinys Stasys 2013: Dėl mokslo terminų vienareikšmiškumo supratimo. – *Terminologija* 20, 47–55.
- Klimavičius Jonas 1975: Tarptautinių ir lietuviškų terminų sinonimija terminografijoje. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 16, 91–123.
- LKE 2008: *Lietuvių kalbos enciklopedija*, par. K. Morkūnas, red. V. Ambrazas, 2-as patiksl. ir papild. leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LRST 1115-90: *Terminologijos principai ir metodai*. Lietuvos RST1115-90 (ISO 704-87), Vilnius.
- Mačiulis Valentinas, Šurkus Jonas, Lapytė Aldona 2017: *Enciklopedinis psichiatrijos terminų žodynas*, Vilnius: Presvika.
- Miliūnaitė Rita 2009: *Dabartinės lietuvių kalbos vartosenos variantai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Mitkevičienė Asta 2013: Terminologijos komisijos (1921–1926) vaidmuo lietuvių literatūros mokslo terminijos istorijoje. – *Terminologija* 20, 172–179.
- Mitkevičienė Asta 2015: Kai kurie terminų sinonimijos aspektai. – *Terminologija* 22, 39–60.
- MPTV 2017: *Multiple Perspectives on Terminological Variation*, ed. P. Drouin, A. Francœur, J. Humbley, A. Picton, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- RVŽ 2018: *Aiškinamasis ryšių su visuomene terminų žodynas*, Vilnius: Lietuvos komunikacijos asociacija. Prieiga internete: <https://www.ltka.eu/zodynas/>.
- Sager Juan 1990: *A Practical Course in Terminology Processing*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Složenikina Julija 2005: Сложеникина Юлия Владимировна, *Термин: семантическое, формальное, функциональное варьирование*, Самара: Изд-во СГПУ.
- Stankevičienė Sigita 2012: Variantinė ir sinoniminė lietuvių ir vokiečių kalbų elektrostatikos terminų raiška. – *Kalbų studijos* 21, 21–27.
- SŽ 2002: *Sinonimų žodynas*, sud. A. Lyberis, 2-asis patais. leid., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2002.
- Šalkauskis Stasys 1991: *Raštai 2. Filosofijos ir pedagogikos terminija*, par. A. Sverdiolas, Vilnius: Mintis.
- Tatarinov Viktor 2006: Татаринов Виктор Андреевич. *Общее терминоведение. Энциклопедический словарь*, Москва: Московский лицей.

- TB 2019: *Lietuvos Respublikos terminų bankas*. Prieiga internete: <http://terminai.vlkk.lt/> [žiūrėta 2019 m. gruodžio mėn.].
- TD 1973: *Terminologinis darbas (Pagrindai ir metodai)*, vertė A. Kaulakienė, Vilnius: Mintis, 1973.
- Temmerman Rita 2000: *Towards New Ways of Terminology Description: the Sociocognitive Approach*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Umbrasas Alvydas 2008: Atnaujinti Terminų žodynų rengimo bendrieji reikalavimai. – *Terminologija* 15, 216–225.
- Vladarskienė Rasuolė 2015: Skolintų ir lietuviškų ekonomikos terminų konkurencija. – *Terminologija* 22, 98–109.
- VLKK 2007: *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2007 m. gruodžio 20 d. protokolinis nutarimas (rekomendacija R-4) „Dėl Terminų žodynų rengimo bendrųjų reikalavimų“* (2015 m. gruodžio 3 d. protokolinio nutarimo Nr. PN-8 redakcija). Prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/aktualiausios-temos/terminija/terminu-zodynu-rengimo-bendrieji-reikalavimai>.
- VLKK 2014: *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2014 m. birželio 12 d. protokolinis nutarimas Nr. PN-1 „Dėl Specialybės kalbos programos pakeitimo“*. Prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/vlkk-nutarimai/protokoliniai-nutarimai/specialybes-kalbos-programa-nauja-redakcija>.
- VLE_e 2019: *Visuotinė lietuvių enciklopedija* (elektroninis variantas), Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/> [žiūrėta 2019 m. gruodžio mėn.].
- Zaikauskas Egidijus 2015: Vieno langelio sistema – Europos Sąjungos teisės aktų projektų lietuvių kalba terminų derinimo su Lietuvos Respublikos institucijomis priemonė. – *Terminologija* 23, 127–148.
- Zemlevičiūtė Palmira 2001: Sinoniminiai „Medicinos enciklopedijos“ terminai. – *Terminologija* 8, 34–39.
- Župerka Kazimieras 1983: *Lietuvių kalbos stilistika*. Vilnius: Mokslas.

Gauta 2020 02 04

Priimta 2020 04 25

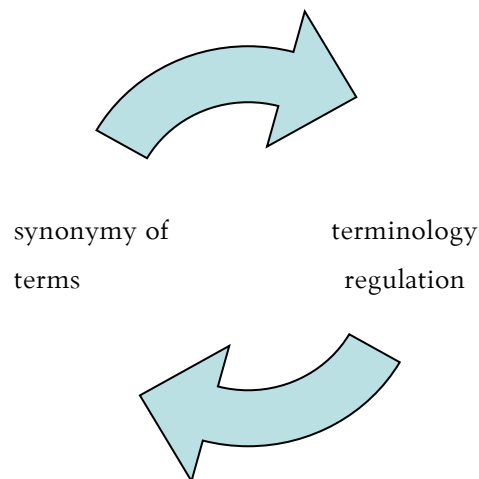
IS SYNONYMY OF TERMS AN IMPERFECTION?

Summary

The article investigates the systemic synonymy of Lithuanian terms in the context of terminology regulation. With reference to the most important works in the area of Lithuanian terminology as well as terminography data, it examines the evaluation of synonymy of terms, relation between synonymy and terminology regulation and reevaluates the concept of valid synonymy of terms.

Terms without synonyms have been considered to be only an aspiration in Lithuanian terminology for almost half a century. In the classical works of Lithuanian terminology (S. Keinys (1980), K. Gaivenis (2002)) mononymy is included neither in the requirements for terms nor in the principles of normalization of terms.

The article proposes that synonymy of terms and terminology regulation are linked in bidirectional mutual way: synonymous terms are both a tool for and a consequence of normalization of terms and application of principles of normalization of terms (eg. as preference for native origin terms, economy, systematicity etc.) increases synonymy of terms to a certain extent.

The article comes to a conclusion that although synonymy of terms should be avoided and regulated due to pragmatic reasons, it is not accurate to regard it only as an imperfection.

Synonymy of terms is not a homogenous phenomenon as the causes for the occurrence of synonymous terms, their nature, communicative situation and context differ. Linguistic, cognitive and communicative dimensions of terms are interrelated in the synonymy of terms, therefore valid synonymy should not be limited only (as is quite common in Lithuanian terminology) to two types of synonyms whose opposition is based on the expression (origin and length) or linked only to the primary stage of terminology and new concepts.

The article also separately explores synonymous terms of different linguistic motivation and demonstrates that these synonyms can be both a consequence and means of regulation of terms and a result of different conceptualization and classification of concepts. Therefore it is impossible to conclude that only one synonymous term should be used.

KEYWORDS: synonymy of terms, terminology regulation, valid synonymy, synonyms of different linguistic motivation.

ASTA MITKEVIČIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

asta.mitkeviciene@lki.lt